

УДК 334.021:35

**ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СПОРТТЫҚ ІС-ШАРАЛАРДЫҢ ҚАЗАҚСТАН ИМИДЖІН
ҚАЛЫПТАСТЫРУҒА ӘСЕРІ**

Мухамедиев Шакарим Кабылжанович

shakarim-m@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

«Саясаттану» мамандығының 4-курс студенті,

Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

Ғылыми жетекші: т.ғ.к., доцент Абдрахманова Г.С.

Abstract. The article considers the influence of international sports events as a factor in maintaining the country's image.

Keywords: image, sports, achievements in sports, maintaining the image of the country

Мемлекеттің беделі және оның халықаралық қатынастар жүйесіндегі орны бірқатар факторларды анықтайды. Солардың ең негізгілерінің бірі - мемлекеттің қуатын көрсететін және оның халықаралық аренадағы орнын көбіне анықтайтын, әскери күш. Алайда, басқа да көптеген факторлар бар. Оларға аумақтың мөлшері, табиғи және адами ресурстар,

экономикалық даму және т.б. жатады. Халықаралық аренада өз беделін нығайтуға бағытталған мемлекеттің барлық қызметі ішкі және сыртқы саясаттың әр түрлі салаларына негізделген деп айта аламыз.

Белгілі бір елдің беделі туралы айтқан кезде, әрдайым ғылым, мәдениет және спорт салаларына ерекше назар аударылады. Дамыған мемлекеттер ішкі және халықаралық деңгейде осы салалардың дамуына үлкен көңіл бөледі, өйткені бұл саладағы жетістіктер әрдайым сол немесе өзге ұлттың мақтанышы болып, әлемдік қоғамдастықтың көзайымы болады. Елдің имиджін жақсартудың және оның беделін нығайтудың бұл тәсілі «жұмсақ күштің» құралы болып табылады, яғни, әскери күш, экономикалық ықпал ету немесе мәжбүрлеу мемлекеттің қажетті нәтижелерге жетудегі және халықаралық аренадағы өз позициясын нығайтуына, бұл құралдар қатыспаған кезде.

Бүгінгі таңда спорт - әлеуеті мен мүмкіндіктері бар саяси ықпалдың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Тарихта елдердің осы құралды өз мақсаттарын іске асыру үшін қалай қолданғаны туралы көптеген мысалдар бар. Олардың бірі мемлекеттің халықаралық аренадағы беделін нығайтуы. Айтарлықтай, қазіргі кезде спорт елдің беделіне спортшылардың жеңістері арқылы әсер етеді. Себебі, жеңімпаздың құрметіне арналған жарыста әнұран шырқалып, ол бейнелейтін мемлекеттің туы көтеріліп, ол бүкіл әлемнің көзіне түседі. [1]

1991 жылы Қазақстан Халықаралық спорт ареналарында тәуелсіз мемлекет ретінде қатыса бастады. Олимпиада ойындарында біздің еліміздің ұлттық делегациясы 1994 жылы Норвегиялық Лиллехаммерде дебют жасады. Осы уақыт ішінде біздің атлеттеріміз төрт жылдықтың басты жарыстарында 77 жүлдені жеңіп алды.

Медальдар	Алтын	Күміс	Қола	Жалпы саны
Жазғы ОО	19	22	28	69
Қысқы ОО	1	3	4	8
Барлық ойындардың нәтижелері бойынша	20	25	32	77

Қазақстан: Олимпиада ойындарында жеңіп алған медальдар

Жүлделі өнімнің негізгі үлесін жазғы спорт түрлерінің өкілдері жинады — 69 медаль (19 алтын, 22 күміс және 28 қола). Ал қысқы спортшылар сегіз медаль ұтып алды (1 — 3 — 4).

Біз үшін Лондондағы Олимпиада ойындары-2012 ең табысты болды. Қазақстандық команда рекордтық көрсеткішке қол жеткізді— 13 (7 — 1 — 5). Жалпы командалық есепте біздің делегация 12-ші орынға жайғасты!

Бокс Қазақстан спортының визит карточкасы болып саналады. Біздің жауынгерлер бес Олимпиада ойындарында ел үшін 17 марапат алды (6 — 5 — 6).

Данияр Елеусіновтің жеңісі әлем жұртшылығын 69 келіге дейінгі салмақ категориясы Қазақстан үшін ең сәтті екендігіне түпкілікті сендірді. Бұл фактіні Қазақстан құрамасының бас бапкері Мырзағали Айтжанов та атап өтті, ол "69 келіге дейінгі салмақта отандық боксшылар бірнеше ойындарда жеңіске жетті" деп айтты.

Сиднейдегі Олимпиада чемпионы және бокстан Қазақстан құрамасының бұрынғы бапкері Ермахан Ибраимов (71 келіге дейінгі салмақта) спорт порталына берген сұхбатында Vesti.kz "бұл салмақ (69 кг-ға дейін) бірнеше Олимпиада бойы Қазақстан боксының меншігі болып табылады", - деді.

Сұхбатында ресейлік боксшы Андрей Замков, Лондондағы Олимпиадада "қола" иегері: "шын мәнінде, 69 келі - қазақтардың салмағы екені бұрыннан белгілі. Сіздің

боксшыларыңыз әрқашан осы санатта сәтті өнер көрсетіп, қарсыластарын алтын медальға жақындатпайды".[2]

Халықаралық спорттық іс-шаралар мемлекеттер арасында байланыс орнатуға, мәдени, экономикалық және саяси байланыстарды қолдауға ықпал етеді. Олимпиада ойындары ерекше орын алады және олардың елдің имиджі мен беделін қалыптастырудағы рөлін асыра бағалау қиын. Мысалы, АҚШ әрдайым ХОК-қа өз қаласын Олимпиаданы қабылдау конкурсына қатысуға өтініш береді. Елдер өздерінің ұлттық мәдени және дүниетанымдық құндылықтары мен дәстүрлерін үлкен әлемдік аудитория арасында насихаттау мақсатында өз аумағында Олимпиада ойындарын өткізу құқығын алуға мүдделі, бұл үшін неғұрлым қолайлы әлемдік оқиғаны табу екіталай. Осындай деңгейдегі жарыстарды өткізу мүмкіндігіне ие болу үміткерлер арасындағы конкурста үлкен жеңіс болып табылады, бұл елдегі спорттың даму деңгейін ғана емес, оның саяси жүйесінің тұрақтылығы мен қабылдануын, экономикалық жетістіктерін, дамыған инфрақұрылымының, қызмет көрсету саласының болуын және т.б. дәлелдейді.[3]

Қазақстанда да осындай саясат бар. Біздің еліміз халықаралық жарыстарды өткізуге мүдделі, сондықтан ол үнемі конкурстарға қатысады. Олардың кейбірінде ол жеңіске жетті.

VII Қысқы Азия Ойындар немесе Азиада 2011 30 қаңтар мен 7 ақпан арасында Қазақстанның екі қаласында (Алматы мен Астана) өтті. Жалпы алғанда, 7-қысқы Азия ойындарына Қазақстанда 17-ден астам ел қатысты, жарыстар спорттың 11-түрінен өткізілді және 59-дан астам медаль жиынтығы ойнатылды. Тек оңтүстік мегаполистің өзіне 60 мыңнан астам турист келгенін атап өту керек. Елордада мәнерлеп сырғанаудан да, хоккейден, конькиде жылдам жүгіру және шорт-тректен жарыстар өтті. Қалған ойындардың барлығы Алматы қаласында өткізілді. Ойындар елдің атын шығарып қана қоймай, қысқы спорт түрлерінің дамуын жаңа дәрежеге көтермек. Әлемге әйгілі “Медеу” мұз айдынында бір сырғанап өту бүкіл әлемнің коньки тебушілері үшін арманға айналған заман да болған. Азияның көптеген елі Азия ойындарын Олимпиада ойындарымен қатар қояды, сондықтан осы көлемді іс-шараны дайындау және өткізу Қазақстанның түрлі саладағы көшбасшылық орнын тағы бір көрсетіп, ел жетістігінің түрлі қырын көрнекі түрде растау болады.

Азия ойындарына шамамен құрлықтың 45 елі қатысады деп жоспарланған. VII қысқы Азия ойындарының бойтұмары ретінде мемлекетіміз «қар барысын» таңдады. Сақтардың мифологиясында барыс әділдіктің қорғаны ретінде бейнеленеді, ол төреші ретінде алдында өтіп жатқандарға биіктен көз салады. Сондай-ақ, барыс жиі ғарыштық әлем тәртібін қорғау белгісі, әлем құрылуының тұрақтылығының кепілі болып табылып, өмір ағашының қорғанышы ретінде көрінеді. Осының барлығы өз кезегінде олимпиада қозғалысының негізгі идеяларымен қиюласады.

2012 жылдың 29 қаңтары мен 5 ақпаны аралығында 2012 жылдың 29 қаңтары мен 5 ақпаны аралығында допты хоккейден 32-ші Әлем Чемпионаты Қазақстанда Медеу мұз айдынында және Алматы қаласында өтті. Әлем чемпионатын өткізу құқығы Қазақстанға 2011 жылғы 28 қаңтарда қазанда өткен Халықаралық бенди федерациясының кезекті конгресінде берілді. Ұйымдастырушылар чемпионатқа 15 құрама қатысады деп жоспарлады, бірақ турнир басталар алдында Моңғолия командасы қаржылық қиындықтарға байланысты турнирден бас тартты. Осылайша әлем біріншілігіне 14 команда қатысты, бұл рекорд болып табылады. Швеция құрамасы он бірінші рет әлем чемпионы атанды.

Әуесқойлар арасында бокстан 17-ші әлем чемпионаты 2013 жылдың 13 қазаны мен 26 қазаны аралығында Қазақстанның Алматы қаласында өтті. Халықаралық әуесқой бокс қауымдастығы 2013 жылғы ересектер арасында бокстан әлем чемпионын өткізуге Қазақстанның өтінімін бірауыздан қолдады. Бастапқыда чемпионатты Астанада өткізу жоспарланған болатын, алайда 2012 жылғы 28 тамызда ЗТБ Атқарушы комитетінің "Қазақстан бокс федерациясы" ФА отырысында ұйым президенті Тимур Құлыбаев "әлем

чемпионаты Алматыда өтетінін, себебі бұл өте үлкен іс-шара және біз оны өте жоғары деңгейде өткізуіміз керек"деп хабарлады. Атқарушы комитет Қазақстан бокс федерациясынан астананың 2013 жылы бокстан АІВА Дүниежүзілік чемпионатын өткізудің ресми орны болуы туралы ресми өтінім алды. Барлық уәделер мен осы жарыстарды өткізуге дайындық бағдарламасын тыңдап, атқарушы комитет Қазақстанға осы әлем чемпионатын өткізуге мүмкіндік беру үшін бірауыздан дауыс берді.

Командалық есеп қорытындысы бойынша Қазақстан жалпы саны 8 медаль жеңіп алып, 1 – орынға ие болды. Оның ішінде: 4 алтын, 2 күміс, 2 қола.

Ауыр атлетикадан 2014 жылғы әлем чемпионаты 8-16 қараша аралығында Алматыда (Қазақстан) өтті. Бұл ерлер арасындағы 81-ші және әйелдер арасындағы 24-ші чемпионат болды.

Командалық есеп қорытындысы бойынша Қазақстан жалпы саны 5 медаль жеңіп алып, 4 – орынға ие болды. Оның ішінде: 3 алтын, 1 күміс, 1 қола.

Дзюдодан 30-шы әлем чемпионаты 2015 жылдың 24-30 тамыз аралығында Астана қаласында (Қазақстан) өтті. Жарыс "Алау" мұз сарайында өтті. Жапондықтар 16 алтын медальдың 8-ін жеңіп алды. Алтын медальдарды 7 елдің өкілдері жеңіп алды, ал кем дегенде бір марапатты 24 елдің өкілдері жеңіп алды. Қазақстан 2 медаль жеңіп алды. 1 алтын және 1 күміс.

2017 жылғы қысқы Универсиада — 2017 жылғы 29 қаңтар мен 8 ақпан аралығында Алматы қаласында өткен 28-ші қысқы Дүниежүзілік студенттік-жастар спорттық жарыстары. Өткен іс-шараға әлемнің 57 елінен 2000-нан астам спортшы қатысты. Жарыс 8 спорт нысанында спорттың 12 түрі бойынша өтті, 85 медаль жиынтығы ойнатылды. Сондай-ақ, жарысты ұйымдастыруға 3000-ға жуық волонтер (соның ішінде шетелдік) қатысты. Универсиаданы өткізуге 127 халықаралық судья және 600 - ге жуық ұлттық техникалық мамандар жұмылдырылды. [4]

Мұндай жарыстарды өткізіп, бұқаралық ақпарат құралдарында, туризм мен теледидарда айтылу арқылы еліміздің имиджі көтеріледі.

Қорытындылай келе, бүгінгі таңда әлем бойынша көптеген адамдарды қамти отырып, спорт елдің имиджін қалыптастырудың маңызды құралдарының бірі болып табылады. Спорт саласындағы саясатын дамыта отырып, өз спортшыларына мүмкіндіктер бере отырып және өз жерінде халықаралық жарыстар өткізе отырып, ел басқа елдердің арасындағы беделін арттыруға мүмкіндікке ие. Сондықтан спортты дамыта отырып, сіз бүкіл елді дамытасыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Влияние Спорта на международный авторитет государств.
<https://Scienceforum.Ru/2017/>

2. 69 килограммов в боксе - весовая категория казахов/
<https://sarbaz.kz/sports/69-kilogrammov-v-bokse---vesovaya-kategoriya-kazahov-162301026/>

3. <https://scienceforum.ru/2017/article/2017037856>

4. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82_%D0%B2_%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%85%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B